

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІГІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

СТРАХОВІ ПОСЛУГИ

Методичні вказівки
до самостійної та індивідуальної роботи студентів
галузі знань 07 – управління та адміністрування
спеціальності 072 – фінанси, банківська справа та страхування
освітньо-професійного рівня «бакалавр»
всіх форм навчання

Затверджено на засіданні кафедри
фінансів, банківської справи та
страхування
Протокол № 9 від 02.12.2019

Страхові послуги. Методичні вказівки до самостійної та індивідуальної роботи студентів галузі знань 07 – управління та адміністрування спеціальності 072 – фінанси, банківська справа та страхування освітньо-професійного рівня «бакалавр» всіх форм навчання / Укл.: Панченко О.І., Шпомер Т.О. – Чернігів: ЧНТУ, 2019. – 31 с.

Укладачі: Ільчук Валерій Петрович, доктор економічних наук, професор
Шпомер Тетяна Олександрівна, кандидат економічних наук,
асистент

Відповідальний за випуск: Дубина Максим Вікторович, завідувач кафедри фінансів,
банківської справи та страхування,
доктор економічних наук, професор

Рецензент: Гонта Олена Іванівна, доктор економічних наук, професор
кафедри туризму Чернігівського національного
технологічного університету

ЗМІСТ

ВСТУП	4
1 ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ	5
2 ПЛАНИ ЛЕКЦІЙ	9
3 ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ	12
4 ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ	15
5 ФОРМИ І МЕТОДИ КОНТРОЛЮ	18
6 ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК	21
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	27

ВСТУП

Дисципліна «Страхові послуги» ґрунтується на сучасній концепції страхування і страхового менеджменту, страхового маркетингу і теорії ризиків, а також на світовому досвіді з теорії та практики надання страхових послуг.

Метою вивчення дисципліни є отримання студентами глибоких знань з питань теорії та практики застосування конкретних видів страхових послуг для задоволення потреб юридичних і фізичних осіб у страховому захисті їх майнових інтересів в умовах ринкової економіки.

Завдання дисципліни «Страхові послуги»:

- вивчити механізм надання страхових послуг, що дозволить сформувати достатній рівень знань для плідної праці в галузі страхування та повного використання можливостей страхового захисту;
- встановити сутність, необхідність використання та можливості розширення асортименту страхових послуг з урахуванням попиту на ці послуги та необхідності їх застосування в умовах ринку;
- поглиблено вивчити склад та особливості організації медичного, сільськогосподарського, автотранспортного, морського, авіаційного страхування, а також страхування життя, підприємницьких, технічних та фінансових ризиків;
- опанувати організацію процесу купівлі та продажу страхових послуг, методику визначення їх ціни і встановлення згідно з нормами чинного законодавства взаємовідносин сторін договору страхування у вигляді їх прав та обов'язків.

Важливим напрямком вивчення дисципліни «Страхові послуги» є також практичне застосування конкретних видів страхування на підставі вивчення їх змісту, визначення потреб страхового ринку і окремих галузей економічної та соціальної сфери суспільства в їх страховому захисті.

Методичні вказівки містять зміст дисципліни, завдання для самостійної роботи, а також форми та методи проведення контролю знань. Така структура методичних вказівок спрямована на систематизацію знань з курсу «Страхові послуги» та їх засвоєння. Методичні вказівки необхідно використовувати при підготовці до практичних занять та при складанні іспиту.

1 ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1 Страхові послуги та особливості їх реалізації

Страхові послуги як специфічний товар. Ознаки, які характеризують страхову послугу. Економічна необхідність страхових послуг, що надаються фізичним і юридичним особам та розширення їх асортименту.

Служба маркетингу страхової компанії та її функції.

Вивчення й формування попиту на страхові послуги. Система страхових послуг. Безпосередній продаж: переваги й недоліки. Продаж через посередників: переваги й недоліки. Права і обов'язки страхових посередників. Вимоги законодавства України до страхових посередників.

Роль реклами в реалізації страхових послуг. Види страхової реклами та вимоги до неї. Контроль з боку страхових компаній і держави за реалізацією страхових послуг.

Тема 2 Порядок укладення та ведення страхової угоди

Етапи проходження страхової угоди: заява про страхування, андеррайтинг, укладення договору страхування, видача полісів, врегулювання вимог страхувальників щодо відшкодування збитків.

Заява про страхування: форма подання, зміст, значення.

Андеррайтинг оцінка ризику, вирішення питання про прийняття об'єкта на страхування, визначення термінів, спеціальних вимог, обсягів і розмірів страхового покриття, франшизи, розрахунок страхової премії.

Укладення договору страхування. Страховий поліс як форма договору страхування. Зміст страхового полісу. Його зв'язок з правилами страхування. Структура страхового полісу. Страховий сертифікат.

Врегулювання вимог страхувальника щодо відшкодування збитків. Дії страхувальника при настанні страхової події. Дії страховика щодо розслідування характеру і розмірів збитків. Страховий акт. Виплата відшкодування. Система страхового забезпечення. Франшиза. Винятки.

Тема 3 Страхування життя та пенсій

Необхідність і значення страхового захисту життя та пенсій громадян. Особливості страхування. Розвиток і сучасний стан страхування.

Види страхування життя. Змішане страхування життя. Суб'єкти страхування. Обсяг страхової відповідальності. Строк страхування. Страхова сума. Одержувачі страхової суми у випадку смерті страхувальника. Порядок визначення і сплата страхових премій. Організація роботи страхової компанії щодо визначення страхових і викупних сум, порядок їх виплати страхувальнику, спадкоємцям або визначеним для цього особам. Страхування дітей. Страхування до вступу в шлюб. Довічне страхування. Страхування пенсій.

Тема 4 Страхування від нещасних випадків

Необхідність і значення страхового захисту громадян від нещасних випадків. Розвиток і сучасний стан страхування. Форми і види страхування.

Обов'язкові види страхування від нещасних випадків. Особисте страхування від нещасних випадків на транспорті. Інші види обов'язкового страхування від нещасних випадків. Обсяг страхової відповідальності. Страхова сума. Страхова премія і порядок її сплати. Визначення розміру страхових сум за наслідки нещасних випадків. Одержувачі страхової суми у випадку смерті застрахованого. Відмова у виплаті страхової суми.

Добровільні види страхування від нещасних випадків та умови їх проведення. Індивідуальне страхування громадян від нещасних випадків. Страхування дітей від нещасних випадків. Страхування туристів від нещасних випадків. Інші види добровільного страхування від нещасних випадків.

Тема 5 Медичне страхування

Необхідність, розвиток і сучасний стан медичного страхування. Суб'єкти страхування і відносини між ними. Форми приведення медичного страхування та їх особливості.

Обов'язкове медичне страхування. Обсяг відповідальності страховика. Страхова сума. Порядок визначення розміру страхових премій і порядок їх сплати. Права і обов'язки сторін страхових відносин. Організація роботи страхової компанії, пов'язана з настанням відповідальності за фактом страхового випадку.

Добровільне медичне страхування. Договір страхування. Обсяг відповідальності страховика. Строк страхування. Страхова сума. Страхова премія. Порядок виплати страхового забезпечення. Відмова у виплаті. Медичне страхування громадян, які виїждять за кордон.

Тема 6 Страхування підприємницьких ризиків

Зміст поняття «підприємницькі ризики». Роль страхування у забезпеченні потреб підприємця в страховому захисті. Форми й види страхування.

Страхування від вогню та інших небезпек. Основні умови страхування. Суб'єкти страхування. Обсяг відповідальності страховика. Об'єкти страхування, їх оцінка. Винятки. Строк дії договору. Страхова сума. Страховий тариф. Страхова премія. Оцінка збитку. Страхове відшкодування.

Страхування від перерв у виробництві внаслідок знищення або пошкодження застрахованого майна. Страхування відповідальності товаровиробників за якість продукції, що виробляється, за забезпечення зайнятості робочих місць, за забруднення навколишнього середовища, страхування працівників від нещасних випадків за рахунок коштів підприємств.

Тема 7 Сільськогосподарське страхування

Економічні завдання страхового захисту в сільському господарстві. Розвиток і сучасний стан страхування майна виробників сільськогосподарської

продукції. Форми й види страхування майна сільськогосподарських підприємств.

Обов'язкове страхування урожаю сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень. Об'єкти страхування. Обсяг страхової відповідальності. Характеристика страхових випадків. Страхове забезпечення. Визначення вартості урожаю, обчислення й порядок сплати страхових премій. Організація роботи страхової компанії щодо визначення збитків і страхового відшкодування. Визначення факту й причин загибелі (пошкодження) урожаю сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень. Оцінка збитків при загибелі (пошкодженні) урожаю сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень. Страхове відшкодування.

Добровільне страхування урожаю сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень. Страхування сільськогосподарських тварин. Страхування будівель та іншого майна сільськогосподарських підприємств.

Тема 8 Страхування технічних ризиків

Необхідність і значення страхування технічних ризиків. Види страхування. Страхування будівельно-монтажних ризиків. Умови страхування. Суб'єкти страхування. Об'єкти страхування, їх оцінка. Обсяг страхової відповідальності. Винятки. Строк дії договору. Страхова сума. Страховий тариф. Страхова премія. Оцінка збитку. Страхове відшкодування.

Страхування машин від поломок. Умови страхування. Страхування електронної техніки. Умови страхування. Страхування післяпускових гарантійних зобов'язань. Умови страхування.

Тема 9 Страхування кредитних і фінансових ризиків

Необхідність і значення страхування у фінансово-кредитній сфері. Сутність та економічний зміст страхування кредитів. Форми забезпечення кредитів: матеріальна або юридична.

Характеристика основних організаційних форм страхування кредитів. Страхування товарних кредитів. Страхування кредитів під інвестиції. Страхування споживчих кредитів. Страхування матеріальних цінностей, що передаються в заставу. Страхування експортних кредитів. Характеристика окремих видів страхування кредитних ризиків. Страхування відповідальності позичальника за непогашення кредиту. Об'єкт страхування. Обсяг страхової відповідальності. Страхова сума. Строк страхування. Страховий тариф. Страхова премія. Визначення розміру збитків. Страхове відшкодування. Страхування ризику непогашення кредиту. Страхування банківських гарантій. Сутність та економічний зміст страхування фінансових ризиків.

Характеристика окремих видів страхування фінансових ризиків: страхування прибутку (доходу); страхування депозитів та ін. Умови страхування.

Тема 10 Автотранспортне страхування

Необхідність і значення страхування автотранспортних ризиків. Поняття автотранспортного страхування, його сутність. Об'єкти страхування. Розвиток системи автотранспортного страхування. Сучасний стан автотранспортного страхування.

Страхування автомобілів. Характеристика об'єктів страхування. Варіанти страхування. Обсяг страхової відповідальності. Страхова сума, страховий тариф і премія. Строк страхування. Пільги страхувальникам. Оцінка збитків. Страхове відшкодування.

Страхування цивільної відповідальності власників автотранспортних засобів. Форми страхування. Суб'єкти і об'єкти страхування. Обсяг страхової відповідальності. Строк страхування. Оцінка збитків. Страхове відшкодування.

Моторне (транспортне) страхове бюро України, його функції. Права й обов'язки членів МТСБ. Міжнародна система «Зелена картка», її розвиток.

Страхування вантажів, що перевозяться автомобільним транспортом. Об'єкти страхування. Обсяг страхової відповідальності. Строк страхування. Страхова сума, страховий тариф і премія. Визначення й порядок відшкодування збитків.

Страховий захист громадян від нещасних випадків на автомобільному транспорті. Форми страхування. Суб'єкти страхування. Обсяг відповідальності. Винятки. Строк страхування. Страхова сума. Страховий тариф. Страхова премія. Визначення та порядок виплати страхових сум.

Тема 11 Морське страхування

Необхідність і особливості страхування морських ризиків. Суб'єкти страхування. Клуби взаємного морського страхування. Визначення договору морського страхування в Кодексі торговельного мореплавання.

Страхування морських суден. Об'єкти страхування. Класифікація суден за категоріями ризику. Обсяг відповідальності. Варіанти страхування. Винятки. Страхова сума. Страховий тариф. Страхова премія. Строк страхування. Оцінка збитків. Страхове відшкодування. Страхування відповідальності власників суден: перед третіми особами, за забруднення державних територіальних вод. Обсяг відповідальності. Винятки. Страхова сума. Страховий тариф. Страхова премія. Строк страхування. Оцінка збитків. Страхове відшкодування.

Страхування вантажів, що перевозяться морським транспортом. Об'єкти страхування. Обсяг відповідальності. Варіанти страхування. Строк страхування. Страхова сума, страховий тариф і премія. Оцінка збитків. Страхове відшкодування.

Страховий захист громадян від нещасних випадків на морському транспорті: членів судової команди, пасажирів. Форми страхування. Обсяг відповідальності. Винятки. Строк страхування. Страхова сума і страховий тариф. Страхова премія та порядок її сплати. Визначення та виплата страхових сум. Перспективи розвитку морського страхування в Україні.

Тема 12 Авіаційне страхування

Необхідність та особливості страхування авіаційних ризиків. Суб'єкти страхування. Об'єкти страхування. Законодавча база в авіаційному страхуванні. Авіаційний поліс Ллойда.

Страхування повітряних суден. Форми й об'єкти страхування. Обсяг відповідальності. Варіанти страхування. Винятки. Страхова сума, страховий тариф і премія. Строк страхування. Оцінка збитків. Страхове відшкодування.

Страхування відповідальності власників повітряних суден. Суб'єкти страхування. Обсяг відповідальності. Винятки. Страхова сума, страховий тариф і премія. Строк страхування. Оцінка збитків. Страхове відшкодування. Страхування вантажів, що перевозяться авіаційним транспортом. Об'єкти страхування. Обсяг відповідальності. Строк страхування. Страхова сума, страховий тариф і премія. Оцінка збитків. Страхове відшкодування.

Страховий захист громадян від нещасних випадків на повітряному транспорті. Види страхування й умови їх проведення. Суб'єкти страхування. Форми страхування. Обсяг відповідальності. Строк страхування. Страхова сума. Страховий тариф. Страхова премія. Визначення та виплата страхових сум.

Тема 13 Страхування майна і відповідальності громадян

Необхідність і значення страхового захисту майна громадян. Розвиток і сучасний стан страхування особистої власності громадян. Види послуг страхових компаній громадянам – власникам майна. Суб'єкти страхування.

Страхування будівель і споруд. Об'єкти страхування. Обсяг страхової відповідальності. Винятки. Страхове забезпечення. Страхова оцінка будівель і споруд. Страхова премія. Пільги страхувальникам. Оцінка збитку. Страхове відшкодування.

Страхування тварин у господарствах громадян. Страхування домашнього майна. Інші види страхування майна громадян. Страховий захист відповідальності громадян перед третіми особами. Види й форми страхування. Страхування особистої відповідальності власників будівель. Страхування особистої відповідальності власників домашніх тварин.

Страхування професійної та іншої відповідальності.

2 ПЛАНИ ЛЕКЦІЙ

Тема 1 Страхові послуги та особливості їх реалізації

1. Страхова послуга як специфічний товар.
2. Служба маркетингу страхової компанії та її функції.
3. Системи продажу страхових послуг.
4. Контроль за реалізацією страхових послуг.

Ключові терміни: агент страховий, аквізиція, брокер страховий, маркетинг у страховій діяльності.

Тема 2 Порядок укладення та ведення страхової угоди

1. Етапи проходження страхової угоди.
2. Заява про страхування.
3. Андеррайтинг і його складові частини.
4. Укладання договору страхування.
5. Врегулювання страхових вимог страховальника.

Ключові терміни: андеррайтинг, акт страховий, актуарні розрахунки, договір страхування, заява про страхування, правила страхування, система страхового забезпечення, страхове відшкодування, страхова сума, страховий поліс, страхова премія, страховий тариф, франшиза.

Тема 3 Страхування життя та пенсій

1. Необхідність та значення страхового захисту життя громадян.
2. Стан страхування життя і пенсій в Україні.
3. Види страхування життя та особливості їх реалізації.
4. Організація роботи страхової компанії щодо визначення страхових платежів, страхових та викупних сум.

Ключові терміни: ануїтет, бонус, викупна сума, договір страхування життя, довгострокове страхування життя, інвестиційний дохід, норма доходності, об'єкт страхування в особистому страхуванні, страхування пенсій, страхування ренти, таблиця смертності.

Тема 4 Страхування від нещасних випадків

1. Необхідність та значення страхування від нещасних випадків.
2. Форми та види страхування від нещасних випадків.
3. Обов'язкове та добровільне страхування від нещасних випадків.

Ключові терміни: інвалідність, непрацездатність, нещасний випадок, обов'язкове страхування, повна непрацездатність, тимчасова непрацездатність.

Тема 5 Медичне страхування

1. Необхідність, розвиток та сучасний стан медичного страхування.
2. Обов'язкове та добровільне медичне страхування та їх особливості.
3. Медичне страхування громадян, які виїздять за кордон.

Ключові терміни: асістанс, договір медичного страхування, лікувально-профілактичні установи, медичне обслуговування, об'єкт медичного страхування, страхова медицина.

Тема 6 Страхування підприємницьких ризиків

1. Класифікація підприємницьких ризиків та їх страховий захист.
2. Страхування майна підприємця від вогню та інших ризиків.
3. Страхування від переривання підприємницької діяльності.
4. Види страхування відповідальності у підприємницькій діяльності.

Ключові терміни: відшкодування страхове, види страхування відповідальності роботодавця, дійсна вартість, непрямий збиток, пожежа, ризик

підприємницький, страхова вартість, страхування від вогню, страхування від перерв у виробництві.

Тема 7 Сільськогосподарське страхування

1. Економічна необхідність і сучасний стан страхового захисту у сільському господарстві.
2. Обов'язкове та добровільне страхування урожаю сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень.
3. Страхування сільськогосподарських тварин.
4. Страхування будівель та іншого майна сільгосп підприємств.

Ключові терміни: вартість урожаю, забій тварин вимушений, загибель тварин, падіж тварин, хвороби тварин інфекційні, хвороби рослин.

Тема 8 Страхування технічних ризиків

1. Необхідність та значення страхування технічних ризиків.
2. Страхування будівельно-монтажних ризиків.
3. Страхування машин і агрегатів від поломок.
4. Сучасні види страхування технічних ризиків.

Ключові терміни: будівельні роботи, допоміжні роботи, електронні пристрої, інженерні роботи, контрактна вартість, монтажні роботи, обмежена гарантія, робочі випробування, повна гарантія, страхування від усіх ризиків, страхування монтажних ризиків, страхування машин.

Тема 9 Страхування кредитних і фінансових ризиків

1. Необхідність, значення та економічний зміст страхування у фінансово-кредитній сфері.
2. Економічний зміст і види страхування кредитних ризиків. Форми забезпечення кредитів.
3. Характеристика основних організаційних форм страхування кредитів.
4. Сутність та економічний зміст страхування фінансових ризиків.
5. Характеристика окремих видів страхування фінансових ризиків.

Ключові терміни: гарантійне (заставне) страхування, делькредерне страхування, депозит, страхування довір'я, страхування валютних ризиків, страхування від втрат прибутку, споживчий кредит, товарний кредит.

Тема 10 Автотранспортне страхування

1. Необхідність, сутність та розвиток автотранспортного страхування.
2. Страхування автотранспорту (КАСКО - страхування).
3. Страхування цивільної відповідальності автовласників.
4. Моторне (транспортне) страхове бюро України, його функції. Права і обов'язки членів МТСБУ.
5. Страхування вантажів, що перевозяться автотранспортом.
6. Страхування відповідальності автоперевізника за вантаж.

Ключові терміни: вантаж, вантажоодержувач (одержувач), дорожньо-транспортна пригода, експертна оцінка, «Зелена картка», Інкотермс, Моторне

(транспортне) страхове бюро України, поліс генеральний, страхування вантажів за умовами CIF, KAF, FOB, FAS, транспортний засіб.

Тема 11 Морське страхування

1. Необхідність, сутність та значення страхування морських ризиків.
2. Страхування морських суден (КАСКО).
3. Страхування відповідальності власників суден.
4. Страхування морських вантажів.
5. Страхування відповідальності морського перевізника.
6. Страховий захист громадян від нещасних випадків на морському транспорті.

Ключові терміни: абандон, генеральний поліс, диспаша, диспашер (аджастер), Кодекс торгового мореплавства, сюрвейєр, фрахт.

Тема 12 Авіаційне страхування

1. Необхідність, сутність та значення авіаційного страхування.
2. Страхування повітряних суден (КАСКО). Форми та умови страхування.
3. Страхування відповідальності власників повітряних суден.
4. Страхування вантажів, що перевозяться авіатранспортом.
5. Страхування відповідальності авіаперевізника за вантаж.
6. Страховий захист громадян від нещасних випадків на повітряному транспорті.

Ключові терміни: вартість ремонту, персонал по обслуговуванню, повітряне судно, політ, повна загибель, транспортні витрати, узгоджена вартість.

Тема 13 Страхування майна і відповідальності громадян

1. Необхідність і значення страхового захисту майна громадян.
2. Страхування будівель і споруд, що належать громадянам.
3. Страхування домашнього майна, тварин у господарстві.
4. Страхування особистої відповідальності громадян (власників будівель, домашніх тварин).

Ключові терміни: домашнє майно, карантин, оціночна норма, первісна вартість, дійсна вартість, прямий збиток,

3 ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1 Страхові послуги й особливості їх реалізації

1. Необхідність та сутність страхової послуги. Ознаки, які характеризують страхову послугу.
2. Вивчення й формування попиту на страхові послуги.
3. Продаж страхових послуг через посередників, їхні права та обов'язки.
4. Особливості реклами страхових послуг.
5. Методи організації контролю за реалізацією страхових послуг.

Тема 2 Порядок укладення та ведення страхової угоди

1. Страховий договір як основа взаємовідносин у страхуванні.
2. Форма подання та зміст заяви про страхування.
3. Основні етапи та завдання андеррайтингу.
4. Форми договорів страхування. Страховий поліс. Страхове свідоцтво, страховий сертифікат і їх особливості. Права та обов'язки сторін. Дії суб'єктів страхових відносин при настанні страхового випадку.

Тема 3 Страхування життя та пенсій

1. Економічна необхідність та особливості страхування життя та пенсій.
2. Порядок визначення і сплати страхових внесків при страхуванні життя. Таблиці смертності та робота з ними.
3. Особливості укладання договорів страхування життя.
4. Робота страхової компанії по визначенню страхових і викупних сум, порядок їх виплати.
5. Страхування ренти та пенсійне страхування.

Тема 4 Страхування від нещасних випадків

1. Сутність, необхідність та значення страхування від нещасних випадків.
2. Обов'язкове особисте страхування. Основні види. Умови. Особливості.
3. Добровільне страхування громадян від нещасних випадків. Основні види. Умови. Особливості.
4. Колективне та індивідуальні форми страхування.

Тема 5 Медичне страхування

1. Економічна необхідність та значення медичного страхування.
2. Стан медичного страхування в Україні.
3. Суб'єкти медичного страхування і відносини між ними.
4. Обов'язкове медичне страхування та його сутність.
5. Добровільне медичне страхування. Права й обов'язки сторін страхових відносин.
6. Організація роботи страхової компанії при настанні страхового випадку. Порядок виплати страхового забезпечення.

Тема 6 Страхування підприємницьких ризиків

1. Зміст поняття «підприємницькі ризики».
2. Форми й види страхування підприємницьких ризиків.
3. Страхування майна підприємців від вогню та інших ризиків. Обсяг відповідальності; об'єкти страхування, їх оцінка; виключення і застереження; строк дії договору. Страхова сума, страховий тариф. Оцінка збитку. Страхове відшкодування і його виплата.
4. Страхування від перерв у підприємницькій діяльності.
5. Страхування надавача послуг, виконавця робіт, продавця товарів за якість послуг, що надаються; робіт, що виконуються; товарів, що продаються.

Тема 7 Сільськогосподарське страхування

1. Економічне призначення страхування в сільському господарстві.
2. Форми й види сільськогосподарського страхування.
3. Страхування врожаїв сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень.
4. Організація роботи страхової компанії при визначенні збитків та страхового відшкодування.
5. Страхування сільськогосподарських тварин.
6. Страхування майна сільськогосподарських підприємств.

Тема 8 Страхування технічних ризиків

1. Економічна необхідність та сутність страхування технічних ризиків.
2. Класифікація видів страхування технічних ризиків.
3. Страхування будівельно-монтажних ризиків. Обсяг страхової відповідальності. Виключення. Строк дії договору. Страхова сума. Страховий тариф. Оцінка збитку. Виплата страхового відшкодування.
4. Умови страхування машин і агрегатів від поломок.

Тема 9 Страхування кредитних і фінансових ризиків

1. Призначення страхування ризиків у фінансово-кредитній сфері.
2. Класифікація видів страхування у фінансово-кредитній сфері.
3. Умови і особливості страхування товарних кредитів.
4. Страхування фінансових кредитів.
5. Види та умови страхування фінансових ризиків.

Тема 10 Автотранспортне страхування

1. Класифікація видів страхування автотранспортних ризиків.
2. Майнове страхування засобів автотранспорту.
3. Страхування цивільної відповідальності власників автотранспортних засобів. Обсяг страхової відповідальності. Оцінка збитків.
4. Моторне (транспортне) страхове бюро України, його функції в організації міжнародної системи страхування «Зелена картка».
5. Страховий захист громадян від нещасних випадків на автомобільному транспорті.

Тема 11 Морське страхування

1. Визначення договору морського страхування в Кодексі торговельного мореплавання.
2. Страхування морських суден. Класифікація суден за категоріями ризику. Страхова сума. Страховий тариф. Оцінка збитків. Страхове відшкодування і особливості його виплати.
3. Страхування відповідальності власників суден перед третіми особами. Обсяг відповідальності. Вийнятки. Страхова сума. Страховий тариф. Оцінка збитків. Страхове відшкодування.

4. Умови Кодексу торговельного мореплавання і особливості їх застосування при страхуванні відповідальності морського перевізника за вантаж.

Тема 12 Авіаційне страхування

1. Особливості страхування авіаційних ризиків.
2. Суб'єкти і об'єкти при авіаційному страхуванні.
3. Майнове страхування повітряних суден. Форми страхування. Об'єкти страхування. Обсяг відповідальності. Страхова сума. Страховий тариф. Строк страхування. Оцінка збитків. Страхове відшкодування.
4. Умови страхування відповідальності власників повітряних суден.

Тема 13 Страхування майна і відповідальності громадян

1. Сутність та розвиток страхування майнових інтересів громадян.
2. Класифікація видів страхових послуг для страхування майна і відповідальності громадян.
3. Умови страхування будівель і споруд, що належать громадянам. Обсяг страхової відповідальності. Страхова оцінка будівель і споруд.
4. Умови страхування домашнього майна. Умови страхування тварин у господарствах громадян.
5. Умови страхування особистої відповідальності власників будівель і домашніх тварин.
6. Умови страхування професійної та інших видів відповідальності.

4 ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Для поглибленого засвоєння дисципліни «Страхові послуги» здобувачам вищої освіти необхідно стежити за поточною інформацією з питань розвитку ринку страхових послуг, набувати навиків обробки статистичних даних та їх аналітичного осмислення, а також вміти робити узагальнюючі висновки на основі отриманих теоретичних знань. Тому самостійна робота студента передбачає: опрацювання лекційного матеріалу, роботу з матеріалами практичних занять, ознайомлення з нормативно-правовими документами, опрацювання навчальної, методичної літератури та періодичних видань, написання рефератів та підготовку до семінарських занять, виконання практичних завдань, підготовку до колоквиумів і контрольних робіт.

Важливою складовою самостійної роботи студентів заочної форми навчання є контрольна робота. Метою виконання контрольної роботи є придбання студентами навичок щодо:

- самостійного опрацювання літературних джерел та нормативно-правової бази;
- збирання статистичної інформації з питань страхової діяльності, її систематизації та обробки;
- проведення критичного аналізу об'єкта дослідження, виявлення недоліків та пошуку шляхів їх вирішення;

- обґрунтування рекомендацій і пропозицій по вирішенню виявлених проблем;

- формування узагальнень, висновків, що підсумовують дослідження проблеми з конкретної теми.

Контрольна робота виконується у відповідності з методичними рекомендаціями, які містять індивідуальні завдання за варіантами. Після перевірки і доопрацювання контрольної роботи вирішується питання про допуск студента до складання іспиту. Контрольна робота оцінюється відміткою «Зараховано», «Не зараховано». Студенти, що отримали «Не зараховано» до іспиту не допускаються і повинні виконати контрольну роботу повторно.

Однією з форм звіту про самостійну роботу студентів денної форми навчання є реферати. Реферати складаються відповідно до вимог вищої школи. Обсяг реферату – близько 15 сторінок друкованого тексту, до змісту якого може бути включений графічний і табличний матеріал статистичного характеру.

Тематика рефератів

Тема 1 Страхові послуги й особливості їх реалізації

1. Проблеми та перспективи розвитку ринку страхових послуг України.
2. Основні характеристики страхової послуги як товару.
3. Огляд міжнародного ринку страхових послуг.
4. Професійна підготовка актуаріїв в Україні.
5. Роль реклами в реалізації страхових послуг.
6. Особливості маркетингової політики страхової компанії.
7. Державні програми розвитку страхового ринку України.

Тема 2 Порядок укладення та ведення страхової угоди

1. Нормативне забезпечення ринку страхових послуг.
2. Документальне супроводження страхових послуг.
3. Вирішення спорів і припинення дії договору страхування.

Тема 3 Страхування життя та пенсій

1. Проблеми особистого страхування в Україні та можливі шляхи їх вирішення.
2. Роль страхування життя в розвитку інвестиційного ринку країни.
3. Стан та перспективи розвитку пенсійного страхування в Україні.
4. Світовий досвід страхування життя та пенсій.

Тема 4 Страхування від нещасних випадків

1. Історичний огляд страхування від нещасного випадку.
2. Стан та перспективи розвитку страхування від нещасних випадків в Україні.
3. Світовий досвід страхування від нещасних випадків.

4. Специфіка роботи страхової компанії при організації обов'язкових та добровільних видів страхування.

Тема 5 Медичне страхування

1. Принципи формування страхових резервів при медичному страхуванні.
2. Програми медичного страхування.
3. Стан та перспективи розвитку медичного страхування в Україні.
4. Світовий досвід медичного страхування.

Тема 6 Страхування підприємницьких ризиків

1. Роль страхування у розвитку підприємництва.
2. Особливості страхування підприємницьких ризиків.
3. Страхування відповідальності товаровиробника
4. Страхування відповідальності за невиконання комерційних договорів.
5. Страхування відповідальності за забруднення навколишнього середовища.
6. Світовий досвід страхування підприємницьких ризиків.

Тема 7 Сільськогосподарське страхування

1. Економічна необхідність страхування в сільському господарстві.
2. Характеристика обов'язкових видів сільськогосподарського страхування в Україні.
3. Зарубіжний досвід страхування в сільському господарстві.
4. Стан та розвиток сільськогосподарського страхування в Україні.

Тема 8 Страхування технічних ризиків

1. Особливості страхування комп'ютерної техніки баз даних.
2. Стан та перспективи розвитку страхування технічних ризиків в Україні.
3. Особливості страхування післяпускових гарантійних зобов'язань.
4. Зарубіжний досвід страхування технічних ризиків.

Тема 9 Страхування кредитних і фінансових ризиків

1. Стан та перспективи розвитку страхування фінансово-кредитних ризиків в Україні.
2. Зарубіжний досвід страхування у фінансово-кредитній сфері.
3. Зарубіжний досвід страхування депозитів.
4. Законодавче забезпечення страхування депозитів в Україні.
5. Історичні аспекти розвитку страхування у фінансово-кредитній сфері.

Тема 10 Автотранспортне страхування

1. Стан та перспективи розвитку автотранспортного страхування в Україні.
2. Завдання та функції міжнародної системи страхування “Зелена картка”.

3. Зарубіжний досвід автотранспортного страхування.
4. Шахрайство в автотранспортному страхуванні.
5. Особливості страхування вантажів, що перевозяться автотранспортом.

Тема 11 Морське страхування

1. Стан та перспективи розвитку морського страхування в Україні.
2. Історичні аспекти формування та розвитку морського страхування.
3. Зарубіжний досвід морського страхування.
4. Міжнародні засади морського страхування.
5. Особливості страхування вантажів, що перевозяться морським транспортом.

Тема 12 Авіаційне страхування

1. Міжнародні засади авіаційного страхування.
2. Визначення та аналіз проблем космічного страхування.
3. Аналіз економічних засад авіаційного страхування в Україні.
4. Зарубіжний досвід авіаційного страхування.
5. Умови страхування вантажів, що перевозяться авіаційним транспортом.

Тема 13 Страхування майна і відповідальності громадян

1. Реалізація превентивної політики страховика.
2. Страховий захист відносин між найманими робітниками та роботодавцями.
3. Міжнародні аспекти страхування відповідальності виробника за якість продукції.
4. Міжнародний досвід страхування громадян.
5. Визначення та класифікація видів страхування громадян.

5 ФОРМИ І МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

5.1 Поточний контроль знань

Мета поточного контролю – оцінити ступінь засвоєння теоретичного і практичного матеріалу та рівень знань здобувачів вищої освіти з відповідних розділів дисципліни, підготувати їх до складання колоквіумів та іспиту.

Поточний контроль знань здійснюється під час проведення практичних занять шляхом опитування студентів з теоретичних питань, розв'язання тестів, задач обчислювального характеру і практичних ситуацій за відповідними темами курсу та заслуховування доповідей за тематикою реферативних робіт. До засобів поточного контролю відносяться проведення колоквіумів. Колоквіуми проводяться не рідше двох разів за семестр шляхом письмового опитування студентів з теоретичних питань дисципліни, що були розглянуті на лекційних заняттях і опрацьовані самостійно.

Згідно з методикою рейтингової оцінки поточний рейтинг студента розраховується як сума балів за всіма видами практичних завдань та

нарощується протягом семестру. Якість складання колоквиуму оцінюється в балах за рейтинговою системою, а бали додаються до поточного рейтингу здобувачів вищої освіти.

Наприкінці семестру на базі сукупного поточного рейтингу кожного студента визначається його середній бал і якість поточних знань оцінюється за системою: «Відмінно», «Добре», «Задовільно», «Незадовільно».

5.2 Підсумковий контроль знань

Підсумковий контроль знань здійснюється наприкінці семестру шляхом складання іспиту.

Мета підсумкового контролю – оцінити рівень знань здобувачів вищої освіти з дисципліни «Страхові послуги», ступінь засвоєння ними теоретичного матеріалу і обсяг практичних навиків у галузі організації страхової діяльності. До іспиту допускаються здобувачі вищої освіти денної форми навчання, які мають необхідний рівень поточних знань та відповідну кількість балів за встановленим рейтингом.

До іспиту допускаються студенти заочної форми навчання, які відвідували всі лекційні заняття та мають «зараховану» контрольну роботу.

Іспит проводиться за питаннями, які складені на основі програми курсу і є єдиними для всіх форм навчання. Для денної форми навчання викладач може включати до складу екзаменаційних питань законодавчі акти по правовому регулюванню страхової сфери. Під час підготовки до відповіді не дозволяється користуватися допоміжними матеріалами: конспектами, підручниками, довідниками, словниками тощо.

Перелік питань до іспиту

1. Страхова послуга як специфічний товар.
2. Служба маркетингу страхової компанії та її функції.
3. Напрямки вивчення й формування попиту на страхові послуги.
4. Системи продажу страхових послуг.
5. Вимоги законодавства України до страхових посередників.
6. Роль, види й особливості реклами при реалізації страхових послуг.
7. Контроль держави і страховика за реалізацією страхових послуг.
8. Державні програми розвитку страхового ринку України.
9. Етапи виконання умов страхової угоди.
10. Заява про страхування: форма подання, зміст, значення.
11. Процедура і склад андеррайтингу.
12. Етапи укладання і зміст договору страхування.
13. Процедура врегулювання завданих збитків. Дії сторін договору.
14. Необхідність та значення страхового захисту життя громадян.
15. Стан страхування життя і пенсій в Україні та перспективи розвитку.
16. Страхування ренти та пенсій.
17. Змішане страхування життя і страхування дітей.

18. Страхування на дожиття і довічне страхування.
19. Сутність, необхідність та значення страхування від нещасних випадків.
20. Форми й види страхування від нещасних випадків.
21. Обов'язкові види страхування від нещасних випадків.
22. Добровільні види страхування від нещасних випадків.
23. Особисте страхування від нещасних випадків на транспорті.
24. Страхування дітей від нещасних випадків.
25. Страхування туристів від нещасних випадків.
26. Необхідність, розвиток та сучасний стан медичного страхування.
27. Форми та особливості організації і проведення медичного страхування.
28. Обов'язкове та добровільне медичне страхування.
29. Медичне страхування громадян, які виїждять за кордон.
30. Світовий досвід медичного страхування.
31. Класифікація підприємницьких ризиків та необхідність їх страхового захисту.
32. Страхування майна підприємців від вогню та інших ризиків.
33. Страхування від перерв у підприємницькій діяльності.
34. Види страхування відповідальності у підприємницькій діяльності.
35. Економічна необхідність і сучасний стан страхового захисту у сільському господарстві.
36. Форми і особливості страхування врожаїв сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень.
37. Страхування сільськогосподарських тварин.
38. Страхування майна сільськогосподарських підприємств.
39. Необхідність та значення страхування технічних ризиків.
40. Види і особливості страхування технічних ризиків.
41. Страхування будівельно-монтажних ризиків.
42. Страхування машин і агрегатів від поломок.
43. Сучасні види страхування технічних ризиків.
44. Необхідність та значення страхування у фінансово-кредитній сфері.
45. Економічний зміст і види страхування кредитних ризиків. Форми забезпечення кредитів.
46. Характеристика основних організаційних форм страхування кредитів.
47. Сутність та економічний зміст страхування фінансових ризиків.
48. Характеристика окремих видів страхування фінансових ризиків.
49. Зарубіжний досвід страхування фінансових ризиків.
50. Страхування фінансових ризиків втрати прибутку (доходу).
51. Страхування депозитів.
52. Законодавче забезпечення страхування депозитів в Україні.
53. Необхідність та значення автотранспортного страхування.
54. Автотранспортне страхування, його сутність і сучасний стан.
55. Майнове страхування засобів автотранспорту.
56. Страхування цивільної відповідальності власників автотранспорту.

57. Моторне (транспортне) страхове бюро України та його функції.
58. Міжнародна система «Зелена картка» та її розвиток.
59. Страхування вантажів, що перевозяться автомобільним транспортом.
60. Страхування відповідальності автоперевізника за вантаж.
61. Необхідність та значення морського страхування.
62. Історичні аспекти розвитку морського страхування.
63. Світовий досвід морського страхування.
64. Страхування морських суден.
65. Страхування відповідальності власників суден.
66. Страхування вантажів, що перевозяться морським транспортом.
67. Страхування відповідальності морського перевізника за вантаж.
68. Страхування громадян від нещасних випадків на морському транспорті.
69. Необхідність, сутність та значення авіаційного страхування.
70. Страхування повітряних суден.
71. Страхування відповідальності власників повітряних суден.
72. Страхування вантажів, що перевозяться авіаційним транспортом.
73. Страхування відповідальності авіаперевізника за вантаж.
74. Страхування громадян від нещасних випадків на повітряному транспорті.
75. Необхідність і значення страхового захисту майна громадян.
76. Страхування будівель і споруд, що належать громадянам.
77. Страхування домашнього майна і тварин у господарствах громадян.
78. Страхування особистої відповідальності власників будівель і домашніх тварин.

6 ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК

АБАНДОН – відмова страхувальника судна або вантажу від усіх прав власності на застрахований об'єкт на користь страховика за умови отримання від останнього всього належного страхового відшкодування. Застосовується в разі пропажі безвісті об'єкта страхування або економічної недоцільності усунення пошкоджень.

АВАРІЙНИЙ КОМІСАР – фахівець, який за дорученням страховика (іноді із залученням експерта (сюрвейера) визначає причину, характер і розмір збитків та видає аварійний сертифікат.

АВАРІЯ В МОРЬСЬКОМУ СТРАХУВАННІ – збитки, завдані судну, вантажу й фрахту під час морських перевезень. Поділяються на загальні і часткові. Збитки, завдані загальною аварією, поділяються між судном, вантажем і фрахтом. При частковій аварії збитки відносяться на того, хто відповідальний за її виникнення, або на потерпілого.

АВІАЦІЙНЕ СТРАХУВАННЯ – страхування ризиків, пов'язаних із використанням авіаційної та космічної техніки. Іноді страхування космічних ризиків виділяється в окремий вид. До А. С. входить: страхування літаків, вертольотів та іншої авіаційної техніки від пошкодження й знищення;

страхування відповідальності перед пасажиром і третіми особами за шкоду, заподіяну їх здоров'ю та майну; відповідальність власників повітряних суден як роботодавців; страхування деяких інших ризиків.

АВТО-КОМБІ – комбіноване страхування транспортних засобів разом із відповідним багажем, водієм та пасажиром.

АДДЕНДУМ – письмове повідомлення до укладеного договору страхування та перестрахування, яке містить узгодження змін між сторонами до раніше домовлених умов.

АКВІЗИЦІЯ – укладення нових договорів страхування.

АКТУАРІЙ – офіційно уповноважена особа (фахівець), яка з допомогою методів математичної статистики розраховує страхові тарифи.

АКТУАРНІ РОЗРАХУНКИ – система математичних і статистичних методів розрахунку страхових тарифів.

АНДЕРРАЙТЕР – висококваліфікована і відповідальна особа страховика, уповноважена виконати необхідні процедури по розгляду пропозицій і прийняттю ризиків на страхування (перестрахування); оформляє страхові поліси, оцінює ризик, визначає ставки премій та інші умови страхування.

АНУЇТЕТ – договір страхування пенсій або ренти, за яким виплачується визначена річна сума доходу протягом життя в обмін на сплату попередньої одноразової страхової премії.

АНУЛЯЦІЯ – об'ява недійсним права господарюючого суб'єкта за рішенням арбітражного суду.

АСИСТАНС – перелік послуг (у рамках договору страхування), які надаються в потрібний момент через медичне, технічне і фінансове сприяння. Широко використовується для забезпечення безпеки подорожуючих під час поїздок за кордон.

БАРАТРИЯ – навмисне заподіяння шкоди власникові судна або вантажу екіпажем судна. У морському страхуванні може розглядатися як страховий випадок.

БЕНЕФІЦІАР – особа, на користь якої страхувальник уклав договір страхування, третя сторона – вигодонабувач за страховим полісом.

БІНДЕР – тимчасова форма страхової угоди з приводу наступного укладання договору страхування.

БОРДЕРО – перелік ризиків, прийнятих на страхування, у частині, що передається цедентом на перестрахування.

ВИКУПНА ВАРТІСТЬ – сума, на яку може претендувати власник полісу зі страхування життя в разі припинення дії полісу.

ГЕНЕРАЛЬНИЙ ПОЛІС – письмова угода з фіксованою страховою сумою, розмір якої дозволяє покрити страхуванням кілька відправлень вантажів за умови, що про них буде своєчасно декларовано страховику. Г. П. діє доти, доки не буде використаний (задекларований) увесь ліміт установленної страхової суми.

ДЕКЛАРАЦІЯ СТРАХОВА – заява страхувальника про об'єкт страхування і характер ризику.

ДИСКЛАУЗ – норма страхового права, у відповідності до якої страхувальник зобов'язаний негайно сповістити страховика про будь-які чинники, що можуть мати істотне значення стосовно ризику, який прийнято на страхування.

ДИСПАША – розрахунок витрат, пов'язаних із загальною аварією, який здійснює диспашер.

ДИСПАШЕР – фахівець у галузі морського права, який здійснює розрахунки з розподілу витрат за загальною аварією між судном, вантажем і фрахтом.

ДОГОВІР СТРАХУВАННЯ – угода між страхувальником і страховиком, яка передбачає зобов'язання страховика в разі настання страхового випадку здійснити страхову виплату страхувальникові або іншій особі, на користь якої укладено договір, а страхувальник зобов'язується сплатити страхову премію у визначені строки.

“ЗЕЛЕНА КАРТКА” – назва однойменної системи міжнародних договорів і страхового свідоцтва про страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів, які виїжджають у країни – члени цієї системи. Дістала назву від кольору і форми полісу. Заснована в 1949 році. Нині членами Міжнародної системи З. К. є понад 40 країн Європи, Азії і Африки. У червні 1997 року до складу членів системи З. К. прийнято Україну.

ЗМІШАНЕ СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ – вид особистого страхування, в якому передбачається страхове покриття кількох несумісних ризиків. Найчастіше включає покриття на випадок смерті з будь-якої причини протягом строку дії договору, при дожитті до закінчення строку договору і при нанесенні шкоди здоров'ю внаслідок нещасного випадку.

ІРРЕЙТА – надпис на страховому документі, що засвідчує виправлення незначної помилки, припущеної при його оформленні.

КАФ – умова поставки вантажу морським транспортом за зовнішньоекономічним договором. Права і обов'язки за договором КАФ подібні до умов договору СІФ, проте страхування товару не входить в обов'язки продавця.

КОЛЕКТИВНЕ СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ – страхування, при якому може укладатися договір на страхування за рахунок коштів підприємств усіх працівників або їх групи.

КОМІСІЯ СТРАХОВА – винагорода, що виплачується страховиком посередникам (брокерам і агентам) за залучення об'єктів на страхування, оформлення документації, інкасацію страхових внесків, а в деяких випадках – і за розгляд страхових претензій.

КОВЕРНОТ – свідоцтво про страхування, яке видається брокером страхувальникові на знак підтвердження укладення договору страхування з переліком списку страховиків.

КОНВЕРСІЯ – заміна полісу з одного виду страхування життя на інший.

ЛЦЕНЗІЯ НА СТРАХОВУ ДІЯЛЬНІСТЬ – документ, що засвідчує право страхової компанії брати на страхування (перестраховання) страхові ризики певного виду.

ЛЛОЙД – 1) міжнародний страховий ринок, розташований у Лондонському Сіті; 2) корпорація (об'єднання) юридично незалежних страховиків, кожний з яких самостійно приймає на страхування ризики, виходячи зі своїх фінансових можливостей.

МАРКЕТИНГ У СТРАХУВАННІ – вид діяльності, спрямований на планування, визначення ціни, а також на рекламування і реалізацію страхових послуг.

МЕДИЧНЕ СТРАХУВАННЯ – вид особистого страхування на випадок втрати здоров'я від хвороби або внаслідок нещасного випадку. М. С. застосовується з метою мобілізації та ефективного використання коштів на покриття витрат на медичне обслуговування страхувальників. М. С. може мати форми обов'язкового пікового і добровільного страхування. Договори М. С. укладаються в груповому та індивідуальному порядку. Цей документ є гарантією отримання медичної допомоги в обсягах і на умовах, визначених чинним законодавством або правилами страхування.

МОРСЬКЕ СТРАХУВАННЯ - один з найдавніших видів страхування. Охоплює страхування суден, вантажів і фрахту від різних видів небезпеки під час виконання рейсів.

МОТОРНЕ (ТРАНСПОРТНЕ) СТРАХОВЕ БЮРО УКРАЇНИ (МТСБУ) – форма об'єднання страховиків, що здійснюють страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів. Створене в 1994 році.

НАВАНТАЖЕННЯ – частина страховою тарифу, що призначена для мобілізації коштів, необхідних для покриття витрат, пов'язаних з веденням страхової справи.

НОНФОРФЕТЮР – збереження чинності договору страхування за умови несплати чергового страхового платежу.

НОТИС – стаття договору перестрахування, яка передбачає, що коли один з учасників договору матиме намір змінити його умови або припинити на наступний рік, то він має надіслати своєму партнерові повідомлення про це не пізніше, як за три місяці до закінчення терміну дії договору.

ОБОВ'ЯЗКОВЕ СТРАХУВАННЯ ПАСАЖИРІВ – здійснюється від нещасного випадку в дорозі і поширюється на пасажирів морського, річкового, повітряного, залізничного та автобусного видів транспорту. Страхова премія входить у вартість квитка.

ОФЕРТА – пропозиція певній особі укласти угоду з урахуванням викладених умов. Може мати усну або письмову форму.

ПОДВІЙНЕ СТРАХУВАННЯ – одночасне повне страхування одного й того самого об'єкта від одних і тих самих ризиків у кількох страховиків, через що страхова сума значно перевищує страхову вартість. При виявленні П. С. кожний страховик покриває страхувальнику збиток у межах страхової вартості об'єкта пропорційно до своєї частки в загальній страховій сумі.

ПОЛІС (СТРАХОВИЙ ДОГОВІР, СТРАХОВЕ СВДОЦТВО) – письмова угода між страхувальником і страховиком, яка засвідчує, що страховик у разі настання страхового випадку бере на себе зобов'язання

виплатити страхову суму або в межах страхової суми відшкодувати збиток страхувальникові чи іншій особі, зазначеній у П., за умови сплати страхових платежів у визначені строки.

ПОРТО – поштово-телеграфні витрати, що відносяться страховими організаціями на своїх клієнтів.

ПРЕВЕНЦІЯ – попереджувальна діяльність.

ПРЕВЕНТИВНІ ЗАХОДИ У СТРАХУВАННІ – сукупність здійснюваних страховиком або за його рахунок заходів, пов'язаних з попередженням або зниженням руйнівного впливу можливих страхових випадків.

ПРИБУТОК ВІД СТРАХОВИХ ОПЕРАЦІЙ – різниця між сумою зароблених страхових премій і собівартістю їх надання.

РІТОРНО – частина страхової премії, що утримується страховиком у разі припинення дії договору без поважних причин.

САМОСТРАХУВАННЯ – ризик, який знаходиться на відповідальності самого страхувальника. Форма захисту майнових інтересів створенням децентралізованих резервних фондів (фондів ризику) безпосередньо на підприємствах та в організаціях.

СІФ – вид зовнішньоторговельної угоди, згідно з якою продавець зобов'язаний доставити вантаж у порт, забезпечити його навантаження на борт судна і за свій рахунок сплатити фрахт та застрахувати вантаж на ім'я покупця від ризиків на час перевезення й здачі в місці призначення.

СТРАХОВЕ ПОЛЕ — максимальна кількість об'єктів, котрі можна застрахувати на добровільних засадах.

СТРАХОВИЙ НАГЛЯД – контроль за діяльністю суб'єктів страхового бізнесу, що здійснюється спеціально уповноваженими на це державними органами.

СТРАХОВИЙ ПУЛ – добровільне об'єднання страхових компаній для спільного страхування певних ризиків.

СТРАХОВИЙ РИНОК – 1) економічний простір, в якому взаємодіють страхувальники (формують попит на страхові послуги), різноманітні за формами організації страхові компанії (страховики, котрі задовольняють попит на послуги); страхові посередники (агенти і брокери), а також організації страхової інфраструктури (об'єднання) асоціації (страховиків, консалтингові фірми, навчальні центри); 2) сфера грошових відносин, де об'єктом купівлі-продажу є специфічний товар — страхова послуга, формується попит і пропозиція на неї; 3) форма взаємозв'язку між учасниками страхових правовідносин (страхувальники, страховики та їх посередники).

СТРАХУВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ – галузь страхування, де об'єктом є відповідальність перед третіми особами в разі, якщо їм внаслідок діяльності або бездіяльності страховика буде завдано шкоди.

СТРАХУВАННЯ ВІД ВОГНЮ – один з найбільш давніх і традиційних видів майнового страхування – забезпечує компенсацію в разі шкоди, нанесеної майну вогнем, ударом блискавки, вибухом та іншими причинами, що призвели до пожежі.

СТРАХУВАННЯ ДЕПОЗИТІВ – здійснюється банками з метою забезпечення вкладникам, насамперед фізичним особам, гарантії повернення вкладів у разі банкрутства банку.

СТРАХУВАННЯ ЗАСОБІВ АВТОТРАНСПОРТУ – страхування автокаско, об'єктами якого є вантажні, легкові, спеціальні автомобілі, мотоцикли та деякі інші транспортні засоби, що належать юридичним або фізичним особам.

СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ – підгалузь особистого страхування, в якій об'єктом страхування є життя застрахованого. Договір на С. Ж. укладається на термін не менш як 3 роки. Серед видів С. Ж. переважає змішане страхування життя, при якому страховими випадками є смерть застрахованого протягом дії договору або дожиття його до закінчення терміну договору.

СТРАХУВАННЯ КРЕДИТІВ – вид страхування, об'єктами якого можуть бути банківські позики (покупцеві і продавцеві), комерційні позики, зобов'язання й гарантії за кредитом, довгострокові інвестиції.

СТРАХУВАННЯ КАРГО – страхування вартості вантажів на всіх видах транспорту без страхування самого транспортного засобу.

СТРАХУВАННЯ КАСКО – страхування вартості засобів транспорту (суден, літаків, залізничних вагонів, автомобілів) без урахування вантажів.

СТРАХУВАННЯ КОНТЕЙНЕРІВ – звичайно здійснюється на стандартних умовах, як правило, “від усіх ризиків”.

СТРАХУВАННЯ МАЙНА ГРОМАДЯН – комплекс видів майнового страхування фізичних осіб. У вузькому розумінні включає страхування будівель, домашніх тварин, домашнього майна і легкових транспортних засобів, приватних колекцій.

СТРАХУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ – призначене для покриття збитків, завданих третім особам, внаслідок помилок і упущень таких посадових осіб, як адвокати, архітектори, аудиторів, бухгалтерів, нотаріуси тощо.

СТРАХУВАННЯ ЦИВІЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ – страхування, при якому страховик бере на себе зобов'язання сплатити страхувальникові суми, пред'явлені йому у відповідності з законом і в межах юридичної відповідальності страхувальника перед третіми особами.

СЮРВЕЙЕР – експерт, інспектор, агент страховика, який здійснює огляд судна, вантажів та іншого майна, що приймається на страхування. На підставі висновку С. страховик приймає рішення про укладання договору страхування.

УТРИМАННЯ ВЛАСНЕ – обґрунтований рівень страхової суми, в межах якої страховик залишає на своїй відповідальності долю страхових ризиків, а решту передає на перестраховання.

ФОБ – умова угоди, що застосовується в морській торгівлі. Відповідно до неї покупець зобов'язаний застрахувати вантаж і сплатити вартість перевезення. На продавця покладається своєчасне повідомлення необхідних для страхування даних. У протилежному разі вантаж залишається на утриманні продавця.

ФРАНШИЗА – передбачена договором частина збитків, що в разі настання страхової події не відшкодовується страховиком. Розрізняють умовну і безумовну Ф.

ФРАХТ – плата власникові транспортного засобу за перевезення вантажів та пасажирів будь-якими шляхами сполучення.

ШЕДУЛА – основний розділ полісу страхування повітряних суден.

ШОМАЖ – страхування втрати прибутку та інших фінансових втрат, зумовлених призупиненням виробництва внаслідок настання страхового випадку.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Нормативно-правова база

1. Кваліфікаційні вимоги до осіб, які здійснюють діяльність з визначення причин настання страхового випадку та розміру збитків (аварійних комісарів) від 19.05.2011 р. № 635. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0691-11>.

2. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. №2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

3. Положення про особливості забезпечення правонаступництва за укладеними договорами страхування у разі реорганізації страховиків від 4.06.2004 № 913. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0776-04>.

4. Положення про особливості забезпечення правонаступництва за укладеними договорами страхування у разі реорганізації страховиків від 04.06.2004 № 913. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0776-04>

5. Положення про порядок відшкодування Фондом гарантування вкладів фізичних осіб коштів за вкладами від 09.08.2012 № 14. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1548-12>.

6. Положення про порядок розрахунку, нарахування і сплати зборів до Фонду гарантування вкладів фізичних осіб від 02.07.2012 № 1. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1273-12>.

7. Положення про реєстрацію страхових та перестрахових брокерів і ведення державного реєстру страхових та перестрахових брокерів від 28.05.2004 № 736. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0801-04>

8. Положення про застосування Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, заходів впливу за порушення законодавства про фінансові послуги від 20.11.2012 № 2319. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z2112-12>.

9. Порядок і правила здійснення обов'язкового авіаційного страхування цивільної авіації від 06.09.2017 р. № 676. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/676-2017-%D0%BF>.

10. Порядок і правила проведення обов'язкового страхування відповідальності власників собак за шкоду, яка може бути заподіяна третім особам від 9 липня 2002 р. №944. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/944-2002-%D0%BF>.

11. Порядок і правила проведення обов'язкового страхування відповідальності експортера та особи, яка відповідає за утилізацію (видалення) небезпечних відходів, щодо відшкодування шкоди, яку може бути заподіяно здоров'ю людини, власності та навколишньому природному середовищу під час транскордонного перевезення та утилізації (видалення) небезпечних відходів від 19 серпня 2002 р. № 1219. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1219-2002-%D0%BF>.

12. Порядок і правила проведення обов'язкового страхування цивільної відповідальності громадян України, що мають у власності чи іншому законному володінні зброю, за шкоду, яка може бути заподіяна третій особі або її майну внаслідок володіння, зберігання чи використання цієї зброї від 29 березня 2002 р. №402. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/402-2002-%D0%BF>.

13. Порядок проведення перевірок Державною службою фінансового моніторингу України суб'єктів первинного фінансового моніторингу від 14.04.2015 № 436. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0492-15>.

14. Порядок реєстрації договорів перестраховування та надання страховиками (цедентами, перестраховальниками) інформації про укладені договори перестраховування зі страховиками (перестраховиками) нерезидентами від 15.09.2015 р. № 2201. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1327-15>.

15. Порядок та вимоги щодо здійснення перестраховування у страховика (перестраховика) нерезидента від 4 лютого 2004 р. №124. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/124-2004-%D0%BF>.

16. Порядок та умови обов'язкового страхування медичних працівників та інших осіб на випадок інфікування вірусом імунодефіциту людини під час виконання ними професійних обов'язків, а також на випадок настання у зв'язку з цим інвалідності або смерті від захворювань, зумовлених розвитком ВІЛ-інфекції від 16 жовтня 1998 р. №1642. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1642-98-%D0%BF>

17. Про деякі питання здійснення обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів: розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 09.07.2010 № 566. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0689-10>.

18. Про затвердження Вимог до рейтингів фінансової надійності (стійкості) страховиків та перестраховиків-нерезидентів та порядку їх підтвердження та визнання такими, що втратили чинність, деяких розпоряджень Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України: розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України 11.07.2013 № 2262. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1285-13>.

19. Про затвердження Кваліфікаційних вимог до осіб, які можуть займатися актуарними розрахунками: розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України 08.02.2005 № 3519. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0265-05>.

20. Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з надання фінансових послуг (крім професійної діяльності на ринку цінних паперів): постанова КМУ від 7 грудня 2016 р. № 913. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/913-2016-%D0%BF>.

21. Про затвердження Методики формування резервів із страхування життя: розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України 27.01.2004 № 24. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0198-04>.

22. Про затвердження Методики формування страхових резервів за видами страхування, іншими, ніж страхування життя: розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України 17.12.2004 № 3104. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0019-05/ed20181209>.

23. Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг: указ Президента України від 23 листопада 2011 року № 1070/2011. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1070/2011>.

24. Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів: Закон України від 1 липня 2004 року № 1961-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1961-15>.

25. Про систему гарантування вкладів фізичних осіб: Закон України від 23 лютого 2012 року № 4452-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4452-17>.

26. Про страхування: Закон України від 7 березня 1996 р. № 85/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80>.

Основна література

27. Гаманкова О.О. Ринок страхових послуг України: теорія, методологія, практика: монографія. Київ: КНЕУ, 2009. 283 с.

28. Гаманкова О.О. Фінанси страхових організацій: навчальний посібник. Київ: КНЕУ, 2007. 328 с.

29. Говорушко Т.А. Страхові послуги: навч. Посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2008. 344 с.

30. Дема Д.І., Віленчук О.М., Дем'янюк І.В. Страхові послуги: навч. посіб. Житомир: ЖНАЕУ, 2010. 482 с.

31. Добрянський І.А., Рижиков В.С., Серватинська І.М. Страхування: підруч. Київ: Університет сучасних знань, 2014. 315 с.

32. Долгошея Н.О. Страхування в запитаннях та відповідях: навч. посіб. Київ: ЦУЛ, 2010. 318 с.

33. Жабинець О.Й., Цюпко І.В., Томаневич Л.М. Страхування: навч. посіб. Львів: ЛьвДУВС, 2010. 259 с.

34. Загребной В.Н. Наше дело обречено на успех. Летопись страхового бизнеса. Киев: Украинское агенство финансового развития, 2010. 480 с.

35. Козенков Д.Є., Богачова Л.М., Цимбалюк О.В. Страхові послуги: навч. посіб. для студ. ВНЗ. Д.: Акцент, 2012. 199 с.

36. Кузьмін О.Є., Завербний А.С., Іващук Н.Л. Міжнародні страхові послуги: теоретикоприкладні засади: навч. посіб. Львів: Львівська політехніка, 2009. 200 с.

37. Майданик Р.А. Страхування зобов'язань з надання медичної допомоги: навч.-практич. посіб. Київ: Алерта, 2013. 80 с.
38. Нога І.О. Страхування: навч.-метод. посіб. Київ: Акад. праці і соц. відносин Федер. проф. спілок України, 2010. 183 с.
39. Павлов В.І., Білоус Н.М. Страхові послуги: навч. посіб. Рівне: НУВГП, 2011. 143 с.
40. Плиса В.Й. Страхування: підручник. Київ: Каравела, 2010. 472 с.
41. Практикум зі страхування: навч. посіб./ В.Д. Базилевич, К.С. Базилевич, Р.В. Пікус [та ін.]. Київ: Київський університет, 2010. 479 с.
42. Русул Л.В., Федішин М.П., Лаврук Н.А. Страхування: від теорії до практики: навч. посіб. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2018. – 286 с.
43. Стеценко В.Ю. Обов'язкове медичне страхування в Україні (адміністративно-правові засади запровадження): монографія. Київ: Атіка, 2010. 320 с.
44. Стешенко О.Д. Страхові послуги: навч. посібник. Харків: УкрДАЗТ, 2012. 186 с.
45. Страхові послуги: навч.-метод. посіб. для самот. вивч. дисципліни / за заг. ред. Т. М. Артюх. Київ: КНЕУ, 2009. 147 с.
46. Страхові послуги: підручник / за ред.. С. С. Осадця. Київ: КНЕУ, 2007. 464 с.
47. Страхування та страхові послуги у господарській діяльності: навч. посіб. / В. І. Антонік [та ін.]. Кривий Ріг: Роман Козлов, 2015. 711 с.
48. Страхування: підручник / ред. В. Д. Базилевича. Київ: Знання, 2008. 1019 с.
49. Страхування: практикум: навч. посіб / за ред.. В. Д. Базилевича. Київ: Знання, 2011. 607 с.
50. Фисун В.І., Ярова Г.М. Страхування: навч. посіб. Київ: ЦУЛ, 2011. 232 с.

Допоміжна література

51. Алескерова Ю.В. Розвиток сільськогосподарського страхування: теорія, методологія, практика: монографія. Київ; Вінниця: Діло, 2015. 366 с.
52. Білик О.І., Хім М.К. Державне і приватне страхування. Теорія і практика: навч. посіб. Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2019. 231 с.
53. Журавльова Т. О., Дем'янчук М. А. Страхування: навч. посіб. Одеса: Освіта України, 2017. 319 с.
54. Історія страхування: підручник / за ред. С.К. Реверчука. Київ: Знання, 2005. 231 с.
55. Кнейслер О. В., Шупа Л. З. Медичне страхування в Україні: реалії функціонування та перспективи розвитку: монографія. Тернопіль: Осадца Ю. В., 2018. 191 с.
56. Кривицька О.Р. Аналіз діяльності суб'єктів ринку страхування життя [Текст] : монографія / Ольга Кривицька ; Нац. ун-т "Остроз. акад.". - Острог : [б. в.], 2019. - 359 с.
57. Митрицька Г. Пенсійне страхування у солідарній системі України: монографія. Чернівці: Місто, 2015. 239 с.

58. Непран А. В., Тимченко І. Є., Левчук О. М. Страхування: практикум. Харків: Вид-во Іванченка І. С., 2019. 130 с.

59. Пацурія Н.Б., Войцеховська І.М., Головачова А.С. Правове регулювання діяльності у сфері страхування та перестрахування: проблеми теорії та практики: монографія. Київ: Ліра-К, 2017. 254 с.

60. Румянцев А. П., Пушко Р. О. Міжнародне страхування аграрних підприємств: питання теорії і практики: монографія. Київ: ДКС центр, 2015. 212 с.

61. Шірінян Л.В. Фінансове регулювання страхового ринку України: проблеми теорії та практики: монографія. Київ: ЦУЛ, 2014. 458 с.

62. Шоха Т.П. Правові аспекти екологічного страхування в Україні: монографія. Київ: Правова єдність: Алерта, 2019. 235 с.